

Kartvelian or Turkic?

Notes on an enigmatic term in North-Eastern Anatolia

Uwe Bläsing
(Leiden)

Abstract: Etymological relationships, and more particularly the way in which certain lexemes have possibly passed in the long course of their history, are sometimes much more complicated and obscure than would appear at first glance. No doubt, this is true for the term I would like to discuss and illuminate in the discourse of my paper:

TURKISH *toş* ‘floes of melting ice swimming on a river’.

For this term—attested only in Turkey’s North-East, in the local dialect of Artvin—we can establish two etymological explanations which are absolutely different from each other. According to the first one *toş* could be interpreted as a borrowing from Georgian *toš-i* ‘ice, in spring floating on rivers, ice-floe; ice-blok’ which has a Kartvelian background.

The second option is to view *toş* as an inherited Turkic word. In this case it is to be connected to forms like *toš* and *tos* ‘ice, ground ice’ etc. appearing mainly in the Turkic idioms of the Altai-Sayan region.

Keywords: Old Turkic, *toš*, ice, Artvin dialect

Özet: Etimolojik ilişkiler, özellikle belli sözcüklerin uzun geçmişleri içinde izlemiş olabilecekleri yol, ilk bakışta görüldüğünden çok daha karmaşık ve üstü kapalı olabilir. Şüphesiz aynı şey bu makalede ele alarak tartıştığım ve ortaya koyduğum Türkçe *toş* ‘nehir üzerinde yüzüp giden, eriyen buz’ için de geçerlidir.

Türkiye’de yalnızca kuzey doğu’da, Artvin ağzında görülen bu terim için birbirinden farklı iki ayrı etimolojik açıklama ortaya koyabiliriz. Birincisine göre *toş* Gürcüce *toş-i* ‘buz, ilkbahar zamanı nehirde eriyip yüzen buz, buz kütlesi’ olabilir ki bu Kartvel kökenlidir.

İkinci seçenek Türk dillerine ait bir kalıntı olmasıdır. Böyle düşünülürse Altay-Sayan bölgesi Türk diline ait bir kullanım olan *toş* ve *tos* ‘buz, buzdan zemin’ ile bağ kurulabilir

Anahtar Sözcükler: Eski Türkçe, *toş*, buz, Artvin ağzı